

Regeling van de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening van PM 2022, nr. 2022-OM, houdende regels met betrekking tot de stimulering van verduurzaming van maatschappelijk vastgoed (Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed)

De Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Gelet op de artikelen 3, eerste en tweede lid, en 4, eerste en tweede lid, van de Kaderwet overige BZK-subsidies en de artikelen 6, vijfde lid, onderdeel b, en zevende lid, en 8, eerste en tweede lid, 11, artikel 14, artikelen 16, 17, 18, 24, vijfde lid, van het Kaderbesluit BZK-subsidies;

Besluit:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1. Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

adres: adres als bedoeld in artikel 1, onderdeel a, van de Wet basisregistratie adressen en gebouwen;

advieskosten: kosten die gemaakt worden voor het laten opstellen van een energieadvies of een advies als bedoeld in bijlage 2 onderdelen A.1, A.2, A.3, K.1 of L.1;

eigenaar: natuurlijke persoon of rechtspersoon die het recht van eigendom of een ander zakelijk recht heeft op het vastgoed;

energieadvies: advies als bedoeld in bijlage 3;

energieadviseur: onderneming die bedrijfsmatig onderzoek doet naar en adviseert over mogelijke te nemen verduurzamingsmaatregelen en die niet werkzaam is bij de eigenaar van het maatschappelijk vastgoed;

energielabel: energielabel als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van het Besluit energieprestatie gebouwen;

energieprestatie: berekende of gemeten hoeveelheid energie die nodig is om aan de vraag naar energie te voldoen die verband houdt met een normaal gebruik van een gebouw, waaronder energie die wordt gebruikt voor verwarming, koeling, ventilatie, warmwatervoorziening en verlichting;

gebouwde onroerende zaak: gebouwde onroerende zaak of gebouwde onroerende zaken of gedeelten daarvan van ten minste 10 jaar oud die staan ingeschreven in de basisregistratie kadaster op één adres of één gebouwde onroerende zaak die staat ingeschreven in de basisregistratie kadaster op meerdere adressen van ten minste 10 jaar oud;

integraal verduurzamingsproject: project waarbij een pakket van minimaal vier verduurzamingsmaatregelen integraal worden uitgevoerd;

gebruiksoppervlakte: gebruiksoppervlakte als bedoeld in NEN 2580;

Kaderbesluit: Kaderbesluit BZK-subsidies;

maatschappelijk vastgoed:

- a. gebouwde onroerende zaak in eigendom van een provincie, een gemeente of een waterschap;
- b. uit 's Rijks kas bekostigd schoolgebouw of nevenvestiging als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs, artikel 1 van de Wet op de expertisecentra of artikel 1 van de Wet voortgezet onderwijs 2020;
- c. gebouwde onroerende zaak in eigendom van een uit 's Rijks kas bekostigde instelling als bedoeld in hoofdstuk 1, titel 3, van de Wet educatie en beroepsonderwijs, of hoofdstuk 1, titel 2, van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
- d. gebouwde onroerende zaak in eigendom van een zorginstelling als bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder f, van de Wet toelating zorginstellingen met een code voor algemeen gegevensbeheer als bedoeld in bijlage 1, onderdeel A;
- e. gebouwde onroerende zaak in eigendom van een culturele instelling met een door de Belastingdienst aangewezen status als culturele algemeen nut beogende instelling of in eigendom van een culturele instelling gelieerd aan een instelling met een door de Belastingdienst aangewezen status als culturele algemeen nut beogende instelling;
- f. rijksmonument: monument dat is ingeschreven in het rijksmonumentenregister, met uitzondering van gebouwen of gedeelten daarvan met een woonfunctie als bedoeld in artikel 1.1 van het Bouwbesluit 2012;

g. gebouwde onroerende zaak in eigendom van stichtingen, verenigingen of coöperaties ter exploitatie en beheer van gebouwen met een publieksfunctie, waaronder in elk geval behoort een buurthuis, dorps huis, wijkcentrum of gemeenschapscentrum met een in aanmerking komende SBI-code als bedoeld in bijlage 1, onderdeel B;

minister: Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening;

projectkosten: kosten van ontwerp, bouwmateriaal, bouwmaterieel, gebouwgebonden installaties, projectmanagement en arbeid, inclusief kosten voor indexering, sloop en lood- en asbestverwijdering;

rijksmonumentenregister: register als bedoeld in artikel 3.3 van de Erfgoedwet;

SBI-code: code van de Standaard Bedrijfsindeling zoals gehanteerd door het Centraal Bureau voor de Statistiek waarmee de economische hoofd- of nevenactiviteit van een bedrijf wordt weergegeven in het handelsregister;

verduurzamingsmaatregel: maatregel die aantoonbaar direct leidt tot energiebesparing of reductie van koolstofdioxide-emissies, niet zijnde een gedragsmaatregel.

Artikel 2. Doel van de regeling

Deze regeling heeft tot doel eigenaren van bestaand maatschappelijk vastgoed te stimuleren om te investeren in een combinatie van verduurzamingsmaatregelen of een integraal verduurzamingsproject ten behoeve van het verbeteren van de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed.

Artikel 3. Aanvraag tot verstrekken van een subsidie

1. De minister kan aan een eigenaar van bestaand maatschappelijk vastgoed op aanvraag subsidie verstrekken voor een investering in maatregelen die zijn opgenomen in bijlage 2 en die bestaan uit:
  - a. ten hoogste drie verduurzamingsmaatregelen; of
  - b. een integraal verduurzamingsproject.
2. Op grond van deze regeling wordt slechts subsidie verstrekt voor verduurzamingsmaatregelen of integrale verduurzamingsprojecten die aanvangen vanaf 1 september 2022 met uitzondering van de subsidie voor advies als bedoeld in artikel 8, onderdeel b, en artikel 15, onderdeel b, van deze regeling.

Artikel 4. Aanvraagperiode en wijze van indienen

1. Een aanvraag voor een subsidie kan worden ingediend van 1 september 2022 tot en met 31 december 2022.
2. Een aanvraag voor een subsidie wordt ingediend met gebruikmaking van het aanvraagformulier dat door de minister ter beschikking is gesteld op de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland.

Artikel 5. Subsidieplafond en wijze van verdeling

1. Het subsidieplafond bedraagt € 51.800.000 tot 1 januari 2023.
2. De minister verdeelt het beschikbare bedrag op volgorde van binnenkomst van de aanvragen.
3. Maximaal 80% van het beschikbare bedrag zal worden verleend aan subsidieaanvragen boven € 25.000.

Artikel 6. Staatssteun

1. Een subsidie als bedoeld in artikel 8, onderdelen a en c, en artikel 15, onderdelen a en c, kan staatsteun bevatten en gerechtvaardigd worden door de artikelen 38, 41 en 53 van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening (AGVV).
2. Een subsidie als bedoeld in artikel 8, onderdeel b, en artikel 15, onderdeel b, kan staatssteun bevatten en gerechtvaardigd worden door de de-minimisverordening.

Artikel 7. Bekendmaking van gegevens over steunverlening

1. De minister maakt binnen zes maanden na de datum van subsidieverlening de gegevens bekend, bedoeld in artikel 9, eerste lid, onderdeel c, van de algemene groepsvrijstellingsverordening, als de subsidie aan een project meer bedraagt dan € 500.000.
2. De gegevens, bedoeld in het eerste lid, blijven voor ten minste tien jaar openbaar beschikbaar.

Hoofdstuk 2: Subsidie voor (combinaties van) verduurzamingsmaatregelen

Artikel 8. Subsidiabele kosten

1. Een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, kan worden verleend voor:
  - a. de projectkosten van een verduurzamingsmaatregel of een combinatie van maximaal drie verduurzamingsmaatregelen als bedoeld in bijlage 2 voor investeringen in bestaand maatschappelijk vastgoed dat ten minste 10 jaar oud is op het moment van de aanvraag;
  - b. de advieskosten voor een energieadvies of een advies als bedoeld in bijlage 2 onderdeel L.1; of
  - c. de advieskosten voor een energielabel als bedoeld in bijlage 2, onderdeel K.1.
2. De advieskosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen b en c, komen alleen voor subsidie in aanmerking, als een aanvraag voor verstrekking van subsidie voor verduurzamingsmaatregelen als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, is ingediend.

Artikel 9. Hoogte van de subsidie

1. De subsidie, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, bedraagt 30% van de projectkosten van de subsidiabele activiteiten met een minimum van € 5.000 per aanvraag en een maximum van € 2.500.000 per twee jaar per gebouwde onroerende zaak.
2. In aanvulling op het eerste lid bedraagt de subsidie voor een energieadvies of een advies als bedoeld bijlage 2, onderdeel L.1, 50% van de advieskosten en voor het laten opstellen van een energielabel als bedoeld bijlage 2, onderdeel K.1, 50% van de certificeringskosten.'
3. Indien de subsidieaanvraag betrekking heeft op verduurzamingsmaatregelen waar een bestuursorgaan of de Europese Commissie reeds een subsidie voor heeft verstrekt, kan slechts een bedrag aan subsidie worden verstrekt waarmee het maximale subsidiebedrag van die regeling niet wordt overschreden.

Artikel 10. Aanvraag tot verstrekking van een subsidie

In aanvulling op artikel 11, derde lid, van het Kaderbesluit, bevat een aanvraag voor subsidie als bedoeld in artikel 3, onderdeel a, ten minste:

- a. het adres of de kadastrale aanduiding van het maatschappelijk vastgoed waarop de aanvraag betrekking heeft;
- b. een verklaring dat de aanvraag betrekking heeft op investeringen in verduurzamingsmaatregelen in maatschappelijk vastgoed dat ten minste 10 jaar oud is;
- c. een energieadvies dat niet ouder is dan 12 maanden op het moment van de aanvraag.

Artikel 11. Afwijzingsgronden

Onverminderd het bepaalde in de artikelen 12 en 13 van het Kaderbesluit, wijst de minister een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 3, onderdeel a, af voor zover:

- a. de activiteiten zullen worden verricht in maatschappelijk vastgoed dat niet is gelegen in Nederland;

- b. er sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld artikel 2, achttiende lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening die de aanvraag indient of een onderneming die de aanvraag indient ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder a, van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
- c. er sprake is van een onderneming die inkomsten- of vennootschapsbelasting in Nederland betaalt en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen;
- d. de subsidie wordt aangevraagd voor maatregelen die zijn uitgevoerd voorafgaand aan de aanvangsdatum als bedoeld in artikel 3, tweede lid;
- e. de subsidie wordt aangevraagd voor investeringen die worden gedaan om ervoor te zorgen dat voldaan wordt aan reeds vastgestelde Europese regelgeving;
- f. de subsidie wordt aangevraagd voor erkende maatregelen of het installeren van een energiebeheersysteem voor maatschappelijk vastgoed dat moet voldoen aan de energiebesparingsplicht; of
- g. de subsidie wordt aangevraagd voor een gebouw dat in gebruik is bij een overheidsinstelling met een gebruiksoppervlakte van meer dan 250 m² dat niet beschikt over een geldig energielabel.

Artikel 12. Subsidieverplichtingen

1. Onverminderd artikel 21 van het Kaderbesluit, is de subsidieontvanger verplicht:
  - a. de activiteiten waarvoor subsidie is verstrekt binnen 12 maanden na het verstrekken van een subsidie te realiseren; en
  - b. voor subsidies van meer dan € 25.000: de minister te informeren wanneer de activiteiten zijn verricht waarvoor de subsidie is verstrekt, op de in de verleningsbeschikking aangegeven wijze.
2. Indien de uitvoering van de activiteiten binnen de termijn, bedoeld in het eerste lid, buiten de schuld van de subsidieontvanger niet mogelijk is, kan de minister die termijn op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van de subsidieontvanger een maal met ten hoogste 12 maanden verlengen.
3. Artikel 19 van het Kaderbesluit is niet van toepassing op een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a.

Artikel 13. Bevoorschotting en betaling

1. De minister keert bij subsidiebedragen vanaf € 25.000 een voorschot uit van 70% van het verleende bedrag.
2. Het voorschot wordt in een keer betaald.

Artikel 14. Vaststelling

1. De minister stelt een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, die minder dan € 25.000 bedraagt direct vast conform artikel 16, tweede lid, onderdeel a van het Kaderbesluit.
2. De minister stelt een subsidie vanaf € 25.000 als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel a, vast nadat de aanvrager een verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten aan de minister heeft verstrekt.
3. Uit de verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten, bedoeld in het tweede lid, blijkt:
  - a. dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan;
  - b. wat het totale bedrag van de gerealiseerde subsidiabele kosten is;
  - c. wat het totale bedrag is van de gerealiseerde opbrengsten, inclusief bijdragen van derden; en
  - d. dat een energielabel is afgegeven na het uitvoeren van de maatregelen indien dat een onderdeel is van de gesubsidieerde activiteiten is.
4. Een aanvraag tot subsidievaststelling hoeft niet vergezeld te gaan van een controleverklaring.

Hoofdstuk 3: Subsidie voor integrale verduurzamingsprojecten

Artikel 15. Subsidiabele kosten

1. Een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, kan worden verleend voor:
  - a. de projectkosten die betrekking hebben op het maatregelenpakket dat leidt tot het verbeteren van de energieprestatie van bestaand maatschappelijk vastgoed dat ten minste 10 jaar oud is op het moment van de aanvraag;

- b. de advieskosten, bedoeld in bijlage 2, onderdelen A.1, A.2, A.3, of L.1; of
  - c. de kosten voor een energielabel als bedoeld in bijlage 2, onderdeel K.1.
2. De advieskosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen b en c, komen alleen voor subsidie in aanmerking, als een aanvraag voor verlening van subsidie voor projectkosten als bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, is ingediend.

Artikel 16. Hoogte van de subsidie

1. De subsidie, bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, bedraagt 30% van de projectkosten van de subsidiabele activiteiten met een minimum van € 25.000 per aanvraag en een maximum van € 2.500.000 per twee jaar per gebouwde onroerende zaak.
2. In aanvulling op het eerste lid bedraagt de subsidie voor een advies als bedoeld in bijlage 2, onderdelen A1, A2, A3, K.1, of L.1, 50% van de advieskosten.
3. Indien de subsidieaanvraag betrekking heeft op verduurzamingsmaatregelen waar een bestuursorgaan of de Europese Commissie reeds een subsidie voor heeft verstrekt, kan slechts een bedrag aan subsidie worden verstrekt waarmee het maximale subsidiebedrag van die regeling niet wordt overschreden.

Artikel 17. Aanvraag tot verlening van subsidie

In aanvulling op de gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel 11, derde lid, van het Kaderbesluit, bevat een aanvraag voor subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, ten minste:

- a. het adres of de kadastrale aanduiding van het maatschappelijk vastgoed waarop de aanvraag betrekking heeft;
- b. een verklaring dat de aanvraag betrekking heeft op maatschappelijk vastgoed dat ten minste 10 jaar oud is;
- c. een advies of een rapport als bedoeld in bijlage 2, onderdelen A.1, A.2, A.3 of L.1; en
- d. een beschrijving van het maatregelenpakket waar de aanvraag betrekking op heeft met een onderbouwing van de potentiële energiebesparing, of potentiële reductie van koolstofdioxide-uitstoot.

Artikel 18. Afwijzingsgronden

1. Onverminderd het bepaalde in de artikelen 12 en 13 van het Kaderbesluit, wijst de minister een aanvraag voor een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, af voor zover:
  - a. de activiteiten zullen worden verricht in maatschappelijk vastgoed dat niet is gelegen in Nederland;
  - b. er sprake is van een onderneming in moeilijkheden als bedoeld artikel 2, achttiende lid, van de algemene groepsvrijstellingsverordening die de aanvraag indient of een onderneming die de aanvraag indient ten aanzien waarvan een bevel tot terugvordering van steun uitstaat als bedoeld in artikel 1, vierde lid, onder a, van de algemene groepsvrijstellingsverordening;
  - c. er sprake is van een onderneming die inkomsten- of vennootschapsbelasting in Nederland betaalt en zodoende in aanmerking komt voor aftrekposten en fiscale regelingen;
  - d. de subsidie wordt aangevraagd voor integrale verduurzamingsprojecten die zijn uitgevoerd voorafgaand aan de aanvangsdatum als bedoeld in artikel 3, tweede lid;
  - e. de subsidie wordt aangevraagd voor investeringen die worden gedaan om ervoor te zorgen dat voldaan wordt aan reeds vastgestelde Europese regelgeving;
  - f. de subsidie wordt aangevraagd voor erkende maatregelen en het installeren van een energiebeheerssysteem voor maatschappelijk vastgoed dat moet voldoen aan de energiebesparingsplicht; of
  - g. de subsidie wordt aangevraagd voor een gebouw dat in gebruik is bij een overheidsinstelling met een gebruiksoppervlakte van meer dan 250 m² dat niet beschikt over een geldig energielabel.

Artikel 19. Subsidieverplichtingen

1. Onverminderd artikel 21 van het Kaderbesluit, is de subsidieontvanger verplicht:
  - a. de activiteiten waarvoor subsidie is verstrekt uit te voeren binnen 24 maanden na het indienen van de aanvraag; en

b. de minister te informeren wanneer de activiteiten zijn verricht waarvoor de subsidie is verstrekt, op de in de verleningsbeschikking aangegeven wijze.

2. Indien de uitvoering van de activiteiten binnen de termijn, genoemd in het eerste lid, onder a, buiten de schuld van de subsidieontvanger niet mogelijk is, kan de minister die termijn op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van de subsidieontvanger een maal met ten hoogste twaalf maanden verlengen.

3. Artikel 19 van het Kaderbesluit is niet van toepassing op een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b.

Artikel 20. Bevoorschotting en betaling

1. De minister keert een voorschot uit van 70% van het verleende bedrag.

2. Het voorschot wordt in een keer betaald.

Artikel 21. Vaststelling

1. De minister stelt een subsidie als bedoeld in artikel 3, eerste lid, onderdeel b, vast nadat de aanvrager een verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten aan de minister heeft verstrekt.

2. De subsidie, bedoeld in het eerste lid, wordt vastgesteld op een bedrag tot ten hoogste het in de verleningsbeschikking genoemde bedrag.

3. Uit de verklaring inzake werkelijke kosten en opbrengsten, bedoeld in het tweede lid, blijkt:

a. dat aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen is voldaan;

b. wat het totale bedrag van de gerealiseerde subsidiabele kosten is;

c. wat het totale bedrag is van de gerealiseerde opbrengsten, inclusief bijdragen van derden; en

d. dat een energielabel is afgegeven na het uitvoeren van de maatregelen indien dat een onderdeel is van de gesubsidieerde activiteiten is.

4. Een aanvraag tot subsidievaststelling hoeft niet vergezeld te gaan van een controleverklaring.

Hoofdstuk 4. Slotbepalingen

Artikel 22. Inwerkingtreding en vervaldatum

Deze regeling treedt in werking met ingang van 1 september 2022, en vervalt met ingang van 1 januari 2023, met dien verstande dat zij van toepassing blijft op subsidies die op grond van deze regeling vóór laatstgenoemde datum zijn aangevraagd of verstrekt.

Artikel 23. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

De minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening,

Bijlage 1 behorende bij artikel 1, van de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed

A: In aanmerking komende AGB-codes

06 - ziekenhuizen
18 - dialysecentra
19 - audiologische centra
20 - radiotherapeutische centra
21 - dienstenstructuren
22 - zelfstandige behandelcentra
23 - instellingen voor revalidatiedagbehandeling
25 - instellingen voor psychiatrische deeltijdbehandeling
30 - instellingen voor verstandelijk gehandicapten
31 - bloedbanken
32 - GGD
33 - kraamcentra
34 - trombosediensten
35 - instellingen voor visueel gehandicapten
36 - ambulancediensten
37 - gezondheidscentra
38 - tandheelkundige centra
39 - instellingen voor jeugdtandverzorging
40 - instellingen voor auditief gehandicapten
42 - verzorgingshuizen
43 - beheerstichtingen verzorgingstehuizen
45 - verpleeginrichtingen voor somatische ziekten
46 - verpleeginrichtingen voor psycho-geriatrische patiënten
47 - gecombineerde verpleeginrichtingen
48 - overige instellingen
49 - abortusklinieken
50 - laboratoria (huisartsenlaboratorium / gemeenschappelijk laboratorium / gemeenschappelijke apotheek + laboratorium)
51 - klinisch-genetische centra
52 - Eurotransplant
53 - diverse samenwerkingsverbanden
54 - GGZ-instellingen
56 - consultatiebureaus voor alcohol en drugs (CAD)
58 - centrale post ambulancediensten (CPA)
60 - instellingen voor dagverpleging voor ouderen
61 - beheerstichtingen dagverblijven
65 - gezinsvervangende tehuizen
70 - kinderdagverblijven
72 - Regionale Instelling voor Beschermend en Begeleid Wonen (RIBW)
73 - Wet langdurige zorg gecombineerd
78 - sociaal-pedagogische diensten
79 - Riagg

B: In aanmerking komende SBI-codes

86.23	Gezondheidscentra
87.30.2	Welzijnswerk voor ouderen
87.90.2	Kinderopvang en peuterspeelzaalwerk
88.10	Maatschappelijk werk
88.10.1	Lokaal welzijnswerk
88.10.2	Overig maatschappelijk advies, gemeenschapshuizen en samenwerkingsorganen op het gebied van welzijn
90.03	Culturele uitleencentra en openbare archieven
90.04	Openbare bibliotheken
90.04.1	Kunstuitleencentra
90.04.2	Overige culturele uitleencentra en openbare archieven
91.01.1	Monumentenzorg
91.01.2	Dieren- en plantentuinen; natuurbehoud
91.01.9	Dieren- en plantentuinen, kinderboerderijen
94.1	Religieuze organisaties
94.11	Overige levensbeschouwelijke organisaties
94.12	Politieke organisaties
94.2	Overige belangen- en ideële organisaties; hobbyclubs
94.20	Gezelligheidsverenigingen

Bijlage 2 behorende bij artikel 3, eerste lid, van de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed

A. Integraal Gebouw		
A.1	Integraal met Maatwerkadvies	<p>Bestemd voor: Energieprestatie verbetering van bestaande gebouwen en bestaande uit: een pakket met maatregelen die leidt tot minimaal label B of een verbetering van ten minste 3 labels, waarbij het energielabel is vastgesteld volgens de bepalingsmethodiek van NTA 8800 opgesteld na 1 januari 2021.</p> <p><i>Toelichting: Voor aanvang van de werkzaamheden wordt het referentie label bepaald, na afloop van de werkzaamheden wordt het definitieve label bepaald. De kosten van deze beide labelbepalingen komen voor subsidie in aanmerking.</i></p>
A.2	Integraal Breeam-NL	<p>Bestemd voor: een duurzaam gerenoveerd gebouw (deel) waarvoor een minimale score van 55% op het aspect 'Asset' van het keurmerk voor duurzame vastgoedobjecten (BREEAM-NL-In-Use, versie 6) van de Dutch Green Building Council wordt behaald, waarbij voor de volgende categorieën ten minste de genoemde scores worden behaald: 60% op 'Energie', 45% op 'Landgebruik en Ecologie' en 45% op 'Materiaalstromen', wat blijkt uit een vooraf vastgesteld (self assessment) en bij vaststelling een oplever assessment, afgegeven volgens BREEAM-NL-In-Use, versie 6 en goedgekeurd door een erkend assessor</p> <p>en bestaande uit: de voor renovatie technisch noodzakelijke apparatuur, bouwkundige werken en gebouwgebonden installaties om te voldoen aan bovengenoemde eisen.</p>
A.3	Integraal GPR Gebouw	<p>Bestemd voor: een duurzaam gerenoveerd gebouw(deel) dat voldoet aan de eisen van de maatlat van GPR Gebouw 4.3 Bestaande Bouw of GPR Gebouw 4.4 Bestaande Bouw met een score van ten minste 7,0 voor de thema's Energie, Milieu, Gezondheid, Gebruikskwaliteit en Toekomstwaarde, wat blijkt uit een GPR Gebouw ontwerp-berekening behorende bij de bouwvergunningaanvraag en de GPR Gebouw opleverberekening bij vaststelling, welke zijn opgesteld door een erkend expert.</p> <p>en bestaande uit: de voor renovatie technisch noodzakelijke apparatuur, bouwkundige werken en gebouwgebonden installaties om te voldoen aan bovengenoemde eisen.</p>
B. Leefomgeving verkoeling		
B.1	Groendak	<p>Bestemd voor: Groendak, en bestaande uit: een vegetatielaag, substraat laag, drainagelaag en al dan niet de volgende onderdelen: een kunstmatige bevoeiing en verankering, en constructieve aanpassingen bij bestaande daken en nestelvoorzieningen.</p>
B.2	Groene gevel of muur	<p>Bestemd voor: Groene gevel of muur en bestaande uit: een van beplanting en substraat of potgrond voorzien frame of bouwblokken, en al dan niet de volgende onderdelen: een gevel</p>

		beschermende laag, constructieve aanpassingen bij bestaande muren, irrigatieleidingwerk.
C. Bouwkundig aanpassingen in de bestaande thermische schil		
C.1	HR-glas	<p>Bestemd voor: beglazing in bestaande thermische schil en bestaande uit: meervoudig glas met een vacuüm of gasgevulde spouw of panelen in kozijn met een warmte-doorlatingscoëfficiënt met een maximale U-waarde (W/m²K) van 1,2 of isolerende deur die zijn opgenomen in de ISDE Maatregelenlijst Hoog-rendementsglas, (eventueel) kozijn.</p> <p><i>Toelichting: De maatregelenlijst Hoog rendementsglas van de ISDE kunt u hier vinden www.rvo.nl/isde. Het indicatieve subsidiebedrag op de maatregelenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op de Regeling Duurzaam Maatschappelijk vastgoed.</i></p>
C.2	Isolatie voor dak, gevel, spouw en vloer, van bestaande constructies	<p>Bestemd voor: de verbetering van de isolatie van bestaande thermische schil. en bestaande uit: toevoegen van isolatiematerialen waarbij de warmteweerstand van de toegevoegde isolatiematerialen $R_{iso,tot} = \sum(R_1+R_2+.. +R_n) = \sum((d/\lambda)_1 + (d/\lambda)_2 + .. + (d/\lambda)_n)$ ten minste 3,5 m².K/W toeneemt. Of in het geval van spouwmuurisolatie isolatiemateriaal waarbij de warmteweerstand R met ten minste 1,1 m².K/W toeneemt. Alleen isolatiematerialen die op de ISDE Maatregelenlijst isolatie staan mogen worden toegepast. <i>Het indicatieve subsidiebedrag op de maatregelenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op de Regeling Duurzaam Maatschappelijk vastgoed.</i> Kiest u bij het type isolatiemaatregel vloerisolatie, spouwmuurisolatie of dakisolatie, voor het isolatiemateriaal lokaal gespoten PIR of PUR? Dan moet dit zijn aangebracht met een HFK-vrij blaasmiddel</p>
D. Verwarmen, koelen, ventileren		
D.1	Warmtepomp(boiler) <70kW	<p>Bestemd voor: het verwarmen en koelen van gebouwen of het nuttig aanwenden van warmte voor de verwarming van tapwater en bestaande uit: een elektrisch gedreven warmtepomp, met een maximaal thermische vermogen van 70kW, die opgenomen is op de ISDE Apparatenlijst warmtepompen, (eventueel) bronsysteem, (eventueel) bodemwarmtewisselaar of grondwaterbron, (eventueel) restwarmte opslagvat, (eventueel) geïntegreerd opslagvat, (eventueel) afgiftenet.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>De warmtepomp-apparatenlijst van de ISDE is beschikbaar op www.rvo.nl/isde. Het indicatieve subsidiebedrag op de apparatenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op de Regeling Duurzaam Maatschappelijk vastgoed.</i> - <i>(Thermisch) Vermogen in kW: De hoeveelheid afgegeven warmte van het apparaat ten behoeve van ruimteverwarming, uitgedrukt in kiloWatt, conform EU811/2013</i>

D.2	Warmtepomp > 70kW	<p>Bestemd voor: het verwarmen en koelen van gebouwen</p> <p>en bestaande uit: elektrisch gedreven warmtepomp, (eventueel) bodemwarmtewisselaar of grondwaterbron, (eventueel) (ijs)buffer, (eventueel) restwarmteopslagvat, (eventueel) aansluiting op het afgiftenet, (eventueel) afgiftenet, (eventueel) noodzakelijke aanpassing van de bestaande elektriciteitsaansluiting;</p> <p><i>(Thermisch) Vermogen in kW: De hoeveelheid afgegeven warmte van het apparaat ten behoeve van ruimteverwarming, uitgedrukt in kiloWatt, conform EU811/2013</i></p>
D.3	Warmtewisselaar voor vrije koeling	<p>Bestemd voor: het verminderen van het energiegebruik van een koelinstallatie door:</p> <p>a. het bij lage buitenluchttemperaturen koelen van de gebouwen met buitenlucht; of</p> <p>b. het koelen van gebouwen met oppervlaktewater,</p> <p>en bestaande uit: warmtewisselaar die de functie van de koelmachine overneemt.</p> <p><i>Toelichting:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dit is een extra warmtewisselaar parallel aan de koelmachine tussen het gekoeld waternet en de koeltoren of droge koeler op het dak. - De koelinstallatie zelf en de koeltoren of droge koeler komen niet in aanmerking
D.4	Verdampingskoeling door middel van waterverdamping (adiabatisch)	<p>a. direct werkende adiabatische luchtkoeler</p> <p>Bestemd voor: het koelen van gebouwen, waarbij de lucht door directe bevochtiging wordt afgekoeld</p> <p>en bestaande uit: ventilator, bevochtigingsapparatuur, regeling, (eventueel) waterbehandelingsapparatuur, (eventueel) filter.</p> <p>b. indirect werkende adiabatische luchtkoeler</p> <p>Bestemd voor: het koelen van bedrijfsgebouwen, waarbij ingaande lucht wordt afgekoeld in een scheidingswarmtewisselaar door een tweede luchtstroom die gekoeld is door middel van bevochtiging</p> <p>en bestaande uit: ventilatoren, warmtewisselaar, bevochtigingsapparatuur, regeling, (eventueel) waterbehandelingsapparatuur, (eventueel) filter.</p>
D.5	Luchtdicht maken van luchtkanalen van luchtverdeelsysteem	<p>Bestemd voor: het luchtdicht maken van luchtkanalen die bestemd zijn voor het transporteren van toe- of afvoerlucht in een gebouw</p> <p>en bestaande uit: een luchtkanaal van een ventilatiesysteem, waarbij het ventilatiesysteem minimaal voldoet aan luchtdichtheidsklasse (LUKA) C of maximaal ATC 3.</p>
D.6	Laagdebiet afzuigkap in grootkeukens	<p>Bestemd voor: het minimaliseren van het energiegebruik van afzuigsystemen in grootkeukens</p> <p>en bestaande uit: een afzuigkap waarin luchttoevoercompartimenten zijn aangebracht voor het inblazen van lucht aan de onderzijde van de luifelranden. De toevoer van de lucht aan de onderzijde van de luifelranden mag maximaal 12% van het afzuigdebiet van de afzuigkap zijn.</p>
D.7	Koude- of warmteterugwinningssysteem uit ventilatielucht	<p>Bestemd voor: het koelen of verwarmen van gebouwen door het benutten van koude of warmte in de afzuiglucht</p> <p>en bestaande uit: een luchtbehandelingskast met warmtewisselaar met een rendement van minimaal 80%.</p>

D.8	Luchtbehandelingskast met inbouwde warmtepomp (niet hybride) voor zwembaden	Bestemd voor: ontvochtigen, ventileren en verwarmen van zwembaden en bestaande uit: een luchtbehandelingskast, voorzien van een warmtepomp, warmteterugwinningssysteem met een rendement van minimaal 65%, automatische regeling, (eventueel) warmtewisselaar voor het verwarmen van zwembadwater (badwatercondensor).
D.9	Faseovergangsmateriaal (PCM)	Bestemd voor: het verminderen van het energiegebruik voor het koelen of verwarmen van gebouwen, en bestaande uit: faseovergangsmateriaal.
E. Verlichting		
E.1	LED-verlichtingssysteem	Bestemd voor: verlichting in en bij gebouwen, en bestaande uit: LED-verlichtingsarmaturen met een niet uitwisselbare LED-lichtbron en met een specifieke lichtstroom van ten minste 125 lm/W. Uitwisselbare LED-lichtbronnen, zoals LED-buizen en specifiek voor noodverlichting bestemde noodverlichtingsarmaturen, zijn uitgesloten.
E.2	LED-belichtingssysteem voor podium- of theaterbelichting	Bestemd voor: podium- of theaterbelichting, en bestaande uit: spot- en/of floodlightarmaturen, (DMX) driver. De powerfactor van het belichtingssysteem moet ten minste 0,90 bedragen.
F. Overige energiebesparing		
F.1	HR-elektromotor	Bestemd voor: elektromotor, en bestaande uit: een elektromotor die voldoet aan minimaal de IE4 efficiency-klasse.
F.2	HR pomp	Bestemd voor: Werktuigbouwkundige installaties in gebouwen en bestaande uit: een hoog rendement circulatie pomp met geïntegreerde toerenregeling (frequentie regelaar).
F.3	Luchtgordijn met sensor gestuurde automatische regeling	Bestemd voor: het verminderen van warmteverlies via openstaande deuren en bestaande uit: een luchtgordijn voorzien van een binnen- en buitensensor, die de automatische regeling voorziet van meetgegevens van de buiten- en binnentemperatuur en de stand van de deur.
F.4	Energieprestatieverbetering van bestaande liften roltrappen en rolpaden	Bestemd voor: het verbeteren van de energieprestatie van bestaande liften, roltrappen en rolpaden en bestaande uit: een pakket aan energiezuinige maatregelen waardoor een bestaande lift gaat voldoen aan de energieprestatie-eisen van energielabel A van NEN-EN-ISO 25745-2:2015.
G. Energieregistratie-en bewakingssysteem (EBS)		
G.1	Slimme meter met een energieverbruiks-manager/ energiebeheerssysteem voor elektriciteit, aardgas (a.e.) en/of warmte	Bestemd voor: het (realtime) monitoren en visualiseren van het energiegebruik op gas en elektriciteit en eventueel opgewekte energie ten behoeve van verbeterd energiegebruik en bestaande uit: een slimme meter geïnstalleerd door een erkende installateur, beeldscherm voor publieke visualisatie en (eventueel) energiemanagementsysteem met rapportagefunctie (voor een overzicht van het energieverbruik per dag, week en jaar). Randvoorwaarden: publieke visualisatie is een verplicht onderdeel van deze maatregel.
H. Duurzame Energie		
H.1	Zonnecollectorsysteem voor verwarmen	Bestemd voor: het verwarmen van water of lucht,

		en bestaande uit: een zonnecollector, regeleenheid, (eventueel) (rest)warmtebuffer.
H.2	Warmte- of koudeopslag in de bodem	Bestemd voor: het opslaan van warmte of koude in de bodem met grondwater als opslagmedium, voor het koelen of verwarmen van gebouwen of processen en bestaande uit: een gesloten systeem met grondwaterbronnen/putten, die voor onttrekking en injectie worden gebruikt, grondwaterpompen, (eventueel) warmtewisselaar die direct is gekoppeld aan de grondwaterbron, (eventueel) warmtewisselaar die de grondwaterbron regenereert met koude of warmte uit buitenlucht of oppervlaktewater, (eventueel) warmte- of koudetransportleiding.
H.3	Grondwarmtewisselaar	Bestemd voor: het koelen of verwarmen van water voor gebruik in gebouwen of processen met behulp van een warmtewisselaar die zich in het grondwater bevindt en bestaande uit: ondergrondse warmtewisselaar, pomp, (eventueel) water-lucht warmtewisselaar in stallen die de warmte of koude uit de bodem rechtstreeks afgeeft, (eventueel) restwarmteopslagvat.
H.5	Zout(water)batterij	Bestemd voor: de opslag van duurzaam opgewekte energie die wordt gebufferd in een zout(water)batterij en bestaande uit: zout(water)batterij en (eventuele) regeltechniek. Aanvullende eis: aanwezigheid duurzame energieopwekker op eigen terrein (bijv. zonnecollectoren of pv-panelen) dient te worden aangetoond of tegelijk worden aangevraagd.
I. Lokale energie-uitwisseling		
I.1	Intelligent lokale energie-uitwisseling	Bestemd voor: het faciliteren van een intelligent lokaal energienetwerk waarmee vraag en aanbod van diverse energiegebruikers en energiebronnen op elkaar kan worden afgestemd en bestaande uit: meet- en regelsysteem in combinatie met software voor de real-time koppeling tussen producenten en gebruikers binnen het energienetwerk.
J. Energietransitie		
J.1	Infrarood verwarmingspaneel met bewegingssensor en thermostaat	Bestemd voor: aanwezigheid gestuurde ruimteverwarming door middel van warmtestraling met behulp van infraroodpaneel, voor bijvoorbeeld kleedruimten en bestaande uit: verwarmingsysteem met een infrarood verwarmingspaneel niet zijnde een warmtestraler, bewegingssensor en thermostaat. Een randvoorwaarde is dat het infraroodpaneel wordt geregeld middels bewegingssensor EN thermostaat.
J.2	Aansluiting warmte- en/of koudenet (BAK kosten)	Bestemd voor: de aansluiting op warmte- en/of koudenet en bestaande uit: Aansluiting van warmte- en/of koude afnemer en distributieleiding. De kosten vanaf de uitkoppeling van het distributienet tot en met de afleverset komen in aanmerking. Inpandige kosten, na de afleverset, voor warmte- en/of koudenet aansluiting komen onder deze code niet in aanmerking. Verzwaren van warmtenet aansluiting komt niet in aanmerking onder deze code.

		<i>Toelichting: De aansluiting wordt gerealiseerd door een warmteleverancier.</i>
K. Energielabel		
K.1	Opstellen en registreren definitief energielabel	Bestemd voor: het opstellen en registreren van een definitief energielabel en bestaande uit: de kosten voor het opstellen en registreren van een definitief energielabel. Het gaat hierbij om de registratie van de Energie Index volgens de Nederlands Technische Afspraak 8800.
L. Monumenten		
Het inpassen van energiebesparende maatregelen in een (rijks)monument vraagt om een zorgvuldige aanpak met respect voor de aanwezig cultuurhistorische waarden. Het hangt van het individuele monument af of bepaalde maatregelen wel of niet realiseerbaar zijn. Ook kunnen bouwfysische eigenschappen van het monument van invloed zijn op de mogelijkheid tot het toepassen van verduurzamingsmaatregelen. Voorbeeld: veel monumenten hebben geen spouwmuur en derhalve zal isolatie daarvan niet mogelijk zijn. In de regel is voor het toepassen van verduurzamingsmaatregelen een (Wabo)omgevingsvergunning nodig aangezien het gaat om wijziging van het rijksmonument. De gemeente beoordeelt bij de aanvraag of de verduurzamingsmaatregelen mogelijk zijn in relatie tot de cultuurhistorische waarde van het desbetreffende (rijks)monument .		
L.1	Duurzaamheidsadvies Monumenten	Bestemd voor: het opstellen van maatwerkadvies en bestaande uit: een maatwerkadvies volgens Duurzaamheidsadvies Monumenten opgesteld door DuMo gecertificeerde adviseurs.
L.2	Integrale aanpak verduurzaming monumenten	Bestemd voor: de uitvoering van verduurzamingsmaatregelen en bestaande uit: een pakket aan maatregelen die gebaseerd zijn op het maatwerkadvies zoals omschreven in L1. Voor investering = < €25.000 geldt minimaal niveau 2. Voor investeringen > 25.000 geldt minimaal niveau 3. De gekozen maatregelen moeten gezamenlijk leiden tot minimaal een energiebesparing op primaire energie van 20%.
L.3	Isolerende beglazing monumentenglas en binnen/buiten-voorzetramen	Bestemd voor: de beglazing in buitengevel- of dakconstructies en bestaande uit: isolerend glas met een warmte-doorlatingscoëfficiënt van maximaal 3,0 W/m ² K. Dit kan meervoudig glas met een vacuüm of gasgevulde spouw zijn of gelaagd glas. <i>Toelichting: geldt alleen voor het vervangen van het glas. Kozijnen en deuren zijn uitgesloten.</i>
L.4	Kier dichting	Bestemd voor: het afdichten van kieren rondom raamkozijnen en bestaande uit: Minimale Qv van X Pa volgens NEN 2686
L.5	Isolatie voor gevel, vloer, dak van bestaande constructies	Bestemd voor: de verbetering van de isolatie van bestaande thermische schil. en bestaande uit: toevoegen van isolatiematerialen waarbij de warmteweerstand van de toegevoegde isolatiematerialen $R_{iso,tot} = \Sigma(R1+R2+.. +Rn) = \Sigma((d/\lambda)1+ (d/\lambda)2 +..+(d/\lambda)n)$ ten minste 2,5 m ² .K/W toeneemt. Of in het geval van spouwmuurisolatie isolatiemateriaal waarbij de warmteweerstand R met ten minste 1,1 m ² .K/W toeneemt. Alleen isolatiematerialen die op de ISDE Maatregelenlijst isolatie staan mogen worden toegepast.

		<p><i>Het indicatieve subsidiebedrag op de maatregelenlijst heeft betrekking op de ISDE, niet op de Regeling Duurzaam Maatschappelijk vastgoed.</i></p> <p>Kiest u bij het type isolatiemaatregel vloerisolatie, spouwmuurisolatie of dakisolatie, voor het isolatiemateriaal lokaal gespoten PIR of PUR? Dan moet dit zijn aangebracht met een HFK-vrij blaasmiddel</p>
L.6	Bodemisolatie	<p>Bestemd voor: bodemisolatie en bestaande uit: isolatiemateriaal op de bodem van de kruipruimte met een minimale warmteweerstand $R = 3,5 \text{ m}^2\cdot\text{K}/\text{W}$, (eventueel) in combinatie met hoogwaardige vloerisolatie (als onderdeel van de begane grondvloer).</p>
L.7	Energiezuinig ventilatiesysteem	<p>Bestemd voor: het koelen of verwarmen van gebouwen door het benutten van koude of warmte in de afzuiglucht en bestaande uit: luchtbehandelingskast met warmtewisselaar met een rendement van minimaal 80% of CO₂-gestuurde ventilatie.</p>

Toelichting technische termen

Frequentie regelaar: Een frequentieregelaar is een apparaat dat wordt gebruikt om het toerental van een elektromotor te regelen. Hierdoor wordt het energieverbruik beperkt.

HFK vrije blaasmiddelen: HFK's, ook wel CFK's genoemd, zijn chloorfluorkoolstofverbindingen. Ze worden gemaakt door koolwaterstoffen te nemen en hiervan de waterstofatomen te vervangen met chloor en/of fluoratomen. Ze worden gebruikt als koelmiddel in koelkasten en airconditionings en als drijfgas voor spuitbussen en schuimisolatie. Deze HFK's worden als milieu onvriendelijk gezien. Inmiddels zijn er fabrikanten die HFK-vrije schuimisolatie produceren die dus geen HFK's bevat.

IE4 efficiency-klasse: De IE klasse is een aanduiding van de energiezuinigheid van een elektromotor en wordt bepaald volgens de IEC 60034-30. Het typeplaatje van de motor geeft de energiezuinigheid aan, zoals: IE1 = standaard rendement. IE4 = hoog rendement.

λ-waarde: De λ-waarde (lambda-waarde) geeft de warmtegeleiding van het materiaal aan. Hoe lager de λ-waarde, des te beter het materiaal isoleert, dus hoe groter de isolatiewaarde.

Powerfactor: De powerfactor of arbeidsfactor is de verhouding tussen het werkelijke vermogen en het schijnbare vermogen in een wisselspanningsinstallatie. De powerfactor geeft aan in hoeverre er sprake is van ongewenst stroomverbruik. In een ideale situatie is de waarde 1

R-waarde De R-waarde geeft (het warmte-isolerend vermogen) de warmteweerstand van een materiaallaag aan uitgedrukt in $\text{m}^2\text{K}/\text{W}$, vaak gebruikt als isolerende waarde van niet-transparante constructies van de thermische schil zoals muren, vloeren, daken.

R_{iso,tot} is de som van de warmteweerstanden van de isolatielagen die toegevoegd worden aan de thermische schil.

Specifieke lichtstroom (lm/W): Onder de specifieke lichtstroom wordt hier verstaan de verhouding tussen lichtstroom van het verlichtingssysteem (in lumen) en het daarvoor opgenomen elektrische vermogen (in Watt). De specifiek lichtstroom zegt dus iets over het rendement van het LED armatuur.

Thermische schil: De bestaande thermische schil is de isolerende laag aan de buitenzijde van het gebouw. Wanden, daken, beglazing en deuren, en vloeren grenzend aan de buitenlucht of grond zijn geïsoleerd om kou te weren en warmte binnen te houden. De thermische schil is de 'jas' van het gebouw. De thermische schil is één geheel. Hij wordt gevormd door de bouwkundige

constructies, die de verwarmde ruimten omhullen en die hiermee het gebouw afscheiden van de buitenomgeving, bodem of aangrenzende onverwarmde ruimten.

Ter verduidelijking: een scheidingswand tussen twee gebouwen is géén onderdeel van de thermische schil. Ook een verwarmd of onverwarmd bijgebouw dat los staat van het hoofdgebouw is géén onderdeel van de thermische schil, evenals onverwarmde bergingen of serres aan het gebouw. Een aanbouw die in open verbinding staat met een verwarmde ruimte van het hoofdgebouw valt binnen de thermische schil.

Thermische vermogen: De hoeveelheid afgegeven warmte van het apparaat ten behoeve van ruimteverwarming, uitgedrukt in kiloWatt, conform EU811/2013.

U-waarde: De U-waarde is de warmtedoorgangscoefficiënt, uitgedrukt in W/m^2K .

De warmtedoorgangscoefficiënt is de hoeveelheid warmte die door een constructie gaat per seconde (s) per vierkante meter (m^2) per temperatuurverschil (K) tussen de omgevingen langs beide zijden van de constructie (1 Watt = 1 Joule/s).

Bij de isolatie van vloer-, wand- of dakoppervlak wordt meestal de R-waarde gebruikt, bij de isolatie van ramen (glas en kozijn) wordt vaak de U-waarde gebruikt.

Bijlage 3 behorende bij artikel 1, van de Subsidieregeling duurzaam maatschappelijk vastgoed

1. Energieadvies

Een energieadvies ter verbetering van de energieprestatie van maatschappelijk vastgoed door middel van een verkenning van de mogelijkheden om maatregelen te treffen, en bestaande uit een rapportage waarin de mogelijkheden om maatregelen te treffen ter verbetering van de energieprestatie zijn vastgelegd. Deze rapportage bevat in ieder geval:

1. een technische en functionele beschrijving van het maatschappelijk vastgoed;
2. een overzicht van de energiehuishouding van het maatschappelijk vastgoed van de afgelopen drie jaar;
3. een overzicht van mogelijke energiebesparings- en verduurzamingsmaatregelen en een kwantificering van de beoogde energiebesparing of koolstofdioxide emissiereductie;
4. een inschatting van de te verwachten investeringskosten en de te verwachten baten (energielastenverlichting);
5. voor afnemers met een energiegebruik van meer dan 25.000 m³ aardgas (of aardgasequivalent) of 50.000 kWh elektriciteit per jaar gelden de volgende aanvullende eisen:
  - i. inzicht in alle maatregelen met een terugverdientijd tot en met vijf jaar;
  - ii. van de energiebalans dient 90% van het totale energiegebruik te worden gespecificeerd, tenzij daar gemotiveerd van afgeweken kan worden; en
  - iii. helder en eenvoudig plan voor het uitvoeren van de energiebesparende maatregelen.